

Lombok voor de kop gestoten

De gemeente moet inspraak op een andere manier organiseren

Op 20 juni 2006 presenteerde de gemeente Utrecht haar bouwplannen voor het de Kop van Lombok: een gesloten glazen gebouw van 5 woonlagen langs de Vleutenseweg en de Kanonstraat, waarachter een nieuwe moskee wordt gebouwd. Architecte Marlies Rohmer lichtte het ontwerp, dat ze in opdracht van MAB Bouwfonds maakte, toe als: “het markeert het einde van Lombok”.

Er is in de wijk veel onvrede over dit ontwerp ontstaan. Bewoners hebben zich verenigd en hun protest heeft geleid tot het besluit van wethouder Giesberts van 7 november 2006 om de bouwplannen niet door te laten gaan. Het ontwerp gaat van tafel, de architecte moet opnieuw aan het werk.

Bestemmingsplan

De glazen wand op de Kop van Lombok past goed in de stedenbouwkundige structuur van het bestemmingsplan dat in de jaren negentig is opgesteld en uitging van het Utrecht Centrum Project (UCP).

In dat bestemmingsplan maakte het Westplein onderdeel uit van een drukke rondweg om het stadshart die werd omgeven door hoge flats. De Vleutenseweg moest een stadsboulevard worden. Automobilisten die via de Vleutenseweg de stad inreden zouden een grootstedelijk karakter van Utrecht gepresenteerd moeten krijgen.

Het Westplein werd in dit bestemmingsplan niet ondertunneld. Een glazen wand die de wijk afschermt van de drukke rondweg is in dat plan een uitstekend idee.

Het UCP gaat niet door. In plaats daarvan is het Masterplan Stationsgebied gekomen. De stedenbouwkundige structuur van het Masterplan is een heel andere dan die van het UCP. Toch is het bestemmingsplan nog niet aangepast.

De Vleutenseweg is in de nieuwe plannen geen invalsweg meer, maar wordt een lokale verbindingsweg tussen Leidsche Rijn en het stadscentrum en wordt losgekoppeld van de A2. Het Westplein wordt ondertunneld. De grootstedelijke aanblik die de Vleutenseweg en het Westplein moesten geven, zijn door het veranderen van de status van de Vleutenseweg achterhaald. Bovendien rijdt de automobilist ter hoogte van het Westplein in een tunnel, zodat hij daar helemaal niets van bebouwing waarneemt.

Het nieuwe ontwerp voor de Kop van Lombok moet het oude bestemmingsplan loslaten en uitgaan van de stedelijke structuur van het Masterplan Stationsgebied. De ontwikkelingen op de Kop van Lombok kunnen daarin niet los worden gezien van de ontwikkeling van het ondertunnelde Westplein. Bij de nieuwe plannen moet de Kop van Lombok en het Westplein integraal worden ontwikkeld.

Inspraak

De omwonenden van de Kop van Lombok zijn van de bouwplannen op de hoogte gesteld toen die al waren uitgewerkt. De gemeente organiseerde een informatieavond waar bouwtekeningen en maquettes aan de bewoners werden gepresenteerd. Daarmee werd de indruk gewekt dat de plannen in een ver gevorderd stadium waren en dat de informatieavond een applausmoment voor de gemeente moest worden. De omwonenden waren echter onaangenaam verrast.

Omwonenden van een bouwlocatie zijn direct betrokkenen en hebben recht op inspraak. De gemeente Utrecht beschouwt inspraak nadrukkelijk als geformaliseerd sluitstuk van nieuw of gewijzigd beleid. Door inspraak als sluitstuk te beschouwen is het voor omwonenden het enig mogelijke middel van beïnvloeding en wordt het vaak aangegrepen als vorm van protest, tegenwerking en vertraging.

Omwonenden hebben behoefte aan een eerder moment van invloed. Voordat een architect of een projectontwikkelaar een potlood op papier gaat zetten, moet hij met de bewoners en eventueel de gemeente om de tafel zitten en bespreken wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. De bewoners zullen niet verrast moeten zijn met de voorlopige bouwplannen.

Burgers moeten meer invloed kunnen hebben op de inrichting van hun directe leefomgeving. Immers, wat tegenover je voordeur gebeurt is bepalend voor de beleving van je eigen domein.

De Kop volgens Lombokkers

De bewoners van Lombok hebben een helder en reëel beeld van hoe hun Kop en het Westplein er in de toekomst uit zouden moeten zien, mede omdat hier tijdens en na het referendum van 2002 door de gemeente verwachtingen over zijn gewekt. Centraal hierin staat het herstel van het stedelijk weefsel.

De oude stadsstructuur van voor 1939 moet worden hersteld. Tot dat jaar liep de Kanaalstraat door tot het spoor. Tussen de Damstraat en het spoor lagen de zijstraten Kanonstraat, Kogelstraat, Leidsedwardsstraat en Hagelstraat. Vanaf 1939 is het totale voorste deel van de wijk Lombok gesloopt om, vanwege een toename van de verkeersintensiteit, de aanleg van het Westplein mogelijk te maken.

De nieuwe plannen voor de integrale ontwikkeling van de Kop van Lombok en het Westplein moeten uitgaan van deze oorspronkelijke stedelijke structuur. Lombok begint weer bij het spoor en wat nu de Kop van Lombok is, zal in de toekomst weer een centraal gebied in de wijk zijn.

De nieuwe bebouwing mag modern zijn, maar moet wel aansluiten op de bestaande bebouwing in de wijk. Dit houdt in dat tot maximaal drie woonlagen hoog wordt gebouwd. De woningen hebben hun voordeur aan de straat. De sfeer van de Kanaalstraat wordt doorgetrokken tot het spoor, waarvoor passend materiaalgebruik nodig is. Een glazen gebouw past daarbij niet, want glas maakt een gebouw introvert.

Het nieuwe Lombokplein moet in verbinding staan met de bevaarbare Leidsche Rijn. Zo wordt het plein een groene en levendige ontmoetingsplaats, waar ruimte moet zijn voor winkels, ateliers, een markt en horeca met terrassen.

De nieuwe Moskee mag een prominente en zichtbare plek krijgen in de wijk. Lombok heeft al enkele beeldmerken, zoals houtzaagmolen De Ster, de Sint Antoniuskerk en de Rijksmunt aan de andere kant van de Leidsche Rijn. De moskee past aan het Lombokplein en niet weggemoffeld achter een glazen wand.

Pieter JF Smit